

Sygnatura akt II AKa 303/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2023 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący SSA Piotr Kaczmarek (spr.)

Sędziowie: SA Bogusław Tocicki

SA Andrzej Szliwa

Protokolant: Anna Konieczna

przy udziale Waldemara Kawalec prokuratora Prokuratury (...) we W.

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2023 r.

sprawy **S. L.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z dnia 20 czerwca 2023 r. sygn. akt III Ko 51/23

utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok;

nie uwzględnia wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

wydatkami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa .

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze wyrokiem z 20 czerwca 2023 r., sygn.. akt: III Ko 51/23:

zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy S. L. kwotę 155.280 zł (słownie złotych: stu pięćdziesięciu pięciu tysięcy dwustu osiemdziesięciu złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

dalej idące żądanie oddalił;

zasądził od Skarbu Państwa na rzecz S. L. kwotę 288 zł tytułem zwrotu kosztów pełnomocnika;

stwierdził, że koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniosła pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając:

W zakresie zadośćuczynienia:

obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 445 § 1 i 2 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny oraz art. 448 k.c. poprzez:

ich błędną wykładnię skutkującą bezzasadnym oddaleniem żądania w zakresie zadośćuczynienia w części ponad kwotę 150.000 zł na rzecz S. L., w sytuacji gdy okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za zasądzeniem na rzecz wnioskodawcy zadośćuczynienia w wyższej wysokości (przedmiotowej kwoty zadośćuczynienia wskazanej we wniosku);

ich błędną wykładnię nieuwzględnienie wszystkich istotnych okoliczności, które miały wpływ na wymiar krzywd S. L., a zwłaszcza poczucia rażącej niesprawiedliwości z powodu niesłusznego pozbawienia go wolności w związku z działalnością niepodległościową, okoliczności zatrzymania wnioskodawcy i umieszczenia go w Areszcie Śledczym (...) w J., nagłego odizolowania od rodziny i środowiska, stosowanych wobec niego gróźb ze strony funkcjonariuszy ówczesnej władzy, towarzyszącego S. L. poczucia lęku o dalsze życie i losy jego najbliższych, a także strachu o własne zdrowie i życie, warunków bytowych panujących w Areszcie Śledczym w okresie zimowym, braku dostępu do światła dziennego, braku jakiegokolwiek kontaktu wnioskodawcy z rodziną do czasu rozprawy, braku możliwości spędzenia okresu świąt Bożego Narodzenia w gronie najbliższych, okoliczności transportu S. L. do Aresztu Śledczego we W. i panujących tam warunków bytowych planujących w Zakładzie Karnym we W., sposobu traktowania wnioskodawcy przez służbę więzienną, uwłaszczających kontroli osobistych przeprowadzanych przed każdorazowymi widzeniami z żoną, traumatycznymi przeżyciami związanymi z zachowaniami więźniów kryminalnych, na które narażony był wnioskodawca w więzieniu, braku możliwości wzięcia udziału w pogrzebie ojca, a także okoliczności związanych z pogorszeniem stanu zdrowia S. L. w tym m.in. utarty uzębienia, pojawienia się problemów z nerkami, oczami, zapalenia kręgów lędźwiowych i szyjnych, a w konsekwencji błędne oddalenie w części z pozostałym zakresie wniosku o zadośćuczynienie;

błędną ich wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że kwota zasądzonych zadośćuczynienia uzupełniającego w kwocie 150.00 zł jest kwotą zasadną w przypadku krzywd S. L. doznanych na skutek pozbawienia go wolności w związku z działalnością niepodległościową.

obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj.:

art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę dowodów i wyciągnięcie z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wniosków sprzecznych z zasadami prawidłowego rozumowania, doświadczenia życiowego i wskazaniami wiedzy, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że zasądzona kwota uzupełniającego zadośćuczynienia w kwocie 150.000 zł na rzecz wnioskodawcy jest kwotą zasadną;

art. 410 k.p.k. poprzez pominięcie części okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, a które miały wpływ na wymiar krzywd doznanych przez pokrzywdzonego, a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia w szczególności poczucia rażącej niesprawiedliwości z powodu niesłusznego pozbawienia go wolności w związku z działalnością niepodległościową, okoliczności zatrzymania wnioskodawcy i umieszczenia go w Areszcie Śledczym (...) w J., stosowanych wobec niego gróźb, nagłego odizolowania od rodziny i środowiska, towarzyszącej S. L. obawie o dalsze życie i losy jego najbliższych, strachu o własne zdrowie i życie, warunków bytowych panujących w Areszcie Śledczym w okresie zimowym, braku dostępu do światła dziennego, braku kontaktu wnioskodawcy z rodziną do czasu rozprawy, braku możliwości spędzenia okresu świąt Bożego Narodzenia w gronie najbliższych, okoliczności transportu S. L. do Aresztu Śledczego we W. i warunków bytowych tam panujących, warunków bytowych panujących w Zakładzie Karnym we W., sposobu traktowania wnioskodawcy przez służbę więzienną, uwłaszczających kontroli osobistych przeprowadzanych przed każdorazowymi widzeniami z żoną, traumatycznymi przeżyciami związanymi z zachowaniami więźniów kryminalnych, na które narażony był wnioskodawca podczas pobytu w więzieniu, braku możliwości wzięcia udziału w pogrzebie ojca, a także okoliczności związanych z pogorszeniem stanu zdrowia S. L.,

utruty uzębienia, pojawienia się problemów z nerkami, oczami, zapalenia kręgow łędźwiowych i szyjnych w sytuacji gdy wnioskodawca doznał wyjątkowych cierpień na skutek oczywistej niesłuszności pozbawienia wolności;

art. 328 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku, które w sposób ogólnikowy motywuje decyzje odnośnie zasądzonej na rzecz wnioskodawców kwoty tytułem zadośćuczynienia, podczas gdy uzasadnienie winno zawierać szczegółowe odwzorowanie procesów myślowych, zaś lakoniczne uzasadnienie Sądu I instancji nie pozwala na stwierdzenie o wyczerpującym zakresie rozpoznania istoty sprawy;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na treści orzeczenia, polegający na niedostatecznym ustaleniu rozmiaru krzywdy S. L., a w konsekwencji niewzięciu pod uwagę wszystkich okoliczności mających wpływ na wymiar krzywdy, w tym takich zdarzeń, które potęgowały jego krzywdę fizyczną i psychiczną, tj. m.in. niedocnienie w odpowiednim stopniu tragicznych warunków w jakich wnioskodawca przebywał w Areszcie Śledczym (...) w J., Areszcie Śledczym we W. a kolejno w zakładzie karnym, lęku związanego z obawą o losy swojej rodziny a także własne życie i zdrowie, okoliczności związanych z przesłuchiwaniami jakim był poddawany wnioskodawca, uwłaczającymi kontrolami osobistymi przeprowadzanymi przed widzeniami z żoną, sposobu traktowania przez służbę więzienną, a także pogorszenie się jego stanu zdrowia fizycznego i psychicznego.

W zakresie odszkodowania:

obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8 ust 1 i 4 ustawy z dnia 23.02.1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez błędną wykładnię skutkująca bezzasadnym oddaleniem żądania w zakresie odszkodowania w części ponad kwotę 5.280,00 zł na rzecz S. L., w sytuacji gdy okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za zasądzeniem na rzecz wnioskodawcy odszkodowania w wyższej wysokości (przedmiotowej kwoty odszkodowania wskazanej we wniosku).

Podnosząc powyższe zarzuty, apelująca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy S. L. dalszej kwoty 1.757.904,20 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez niego na skutek wydania i wykonania wyroku Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu w dniu 14 stycznia 1982 r., sygn.. akt: So W22/81 oraz wyroku Sądu Najwyższego w Warszawie z dnia 25 lutego 1982 r. o sygn.. akt: Rw 64/82 wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia wyroku do dnia zapłaty oraz dalszej kwoty 6.240,00 zł tytułem odszkodowania za szkodę doznaną przez niego na skutek wydania i wykonania wyroku Sądu Śląskiego Okręgu Wojskowego we Wrocławiu w dniu 14 stycznia 1982 r. o sygn.. akt: So W 22/81 oraz wyroku Sądu Najwyższego w Warszawie z dnia 25 lutego 1982 r., o sygn.. akt: Rw 64/82 oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty;

ewentualnie:

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Z uwagi na charakter sprawy, dla jasności i czytelności wyводу oraz w celu przedstawienia w sposób pełny rozumowania i stanowiska Sądu odwoławczego w zakresie podjętych rozstrzygnięć, a także dla zapewnienia warunków rzetelnego procesu Sąd Apelacyjny we Wrocławiu odstąpił od wymogu sporządzenia uzasadnienia zgodnie ze wskazaniem art. 99a § 1 k.p.k. Sąd Apelacyjny w orzekającym składzie zgadza się z argumentacją wspierającą takie stanowisko wyrażoną w orzeczeniach m.in. Sądu Najwyższego - wyrok z 11 sierpnia 2020 r., I KA 1/20, OSNKW 2020, nr 9-10, poz. 41, Sądu Apelacyjnego w Gdańsku - wyrok z 17 czerwca 2020 r., II AKa 64/20, LEX nr 3055805 i Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - wyrok z 12 listopada 2020 r., II AKa 217/18, LEX nr 3104650.

Nie były zasadne zarzuty związane z kwestionowaniem wysokości zadośćuczynienia i odszkodowania .

W zakresie zadośćuczynienia .

Aczkolwiek zarzuty te zostały wyodrębnione jako 3 oddzielne (pkt.1 lit.a -c , 2 lit.a-c oraz zarzut ewentualny błędu w ustaleniach faktycznych) , o różnym charakterze z perspektywy podstaw odwoławczych z art.438 k.p.k. to jednak ich istota prowadzi do wniosku ,że zarzuty te dotyczą tak naprawdę tego samego, tj. oddalenia wniosku o zadośćuczynienie w wysokości przekraczającej zasądzoną tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia kwotę 150000zł dlatego można je było rozpoznać łącznie.

Sąd I instancji nie dopuścił się naruszenia ani przepisów prawa materialnego, ani przepisów postępowania, ani błędu w ustaleniach faktycznych, prawidłowo ustalając okoliczności wpływające na wysokość należnego wnioskodawcy zadośćuczynienia z tytułu pozbawienia wolności w związku działalnością niepodległościową.

Ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji nie ma charakteru dowolnego, lecz w pełni mieści się w granicach określonych przez art. 7 k.p.k. Przypomnieć należy, że zarzut naruszenia art. 7 k.p.k., aby był skuteczny, musi wskazywać, jakich to błędów dopuścił się sąd przy ocenie dowodów i których dowodów to dotyczy. Tymczasem treść apelacji nie wskazuje na takie błędy i ma jedynie charakter polemiczny. Sąd Okręgowy swoje stanowisko w sposób należyty uzasadnił w pisemnych motywach wyroku, sporządzonych zgodnie z wymogami, o jakich mowa w art.424 k.p.k. . Podniesiony zarzut naruszenia art.328 k.p.c w tym zakresie był niezasadny po pierwsze w tym znaczeniu ,iż wskazany przepis k.p.c nie miał bo nie mógł mieć zastosowania w przedmiotowym postępowaniu bowiem zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy lutowej o treści jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej, w postępowaniu o stwierdzenie nieważności orzeczenia mają odpowiednie zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania karnego, (...)mają one zastosowanie do spraw prowadzonych na jej podstawie, a tym samym przepisy procedury cywilnej pełnią funkcje uzupełniającą regulacje określone w k.p.k., w zakresie w jakim k.p.k. danej kwestii nie reguluje , co in concreto nie ma miejsca bowiem we wskazanym przepisie art.424 k.p.k. określone są kompletnie prawne wymogi jakie winno spełniać uzasadnienie wyroku . Po wtóre lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku prowadzi , wbrew subiektywnej ocenie apelującego , do wniosku ,iż spełnia ono wymogi wynikające z powołanego przepisu , umożliwiając przez to stronie ocenę przesłanek faktycznych i prawnych leżących u podstaw rozstrzygnięć zawartych w wyroku , zaś sądowi odwoławczemu dokonanie kontroli odwoławczej w zakresie podniesionych zarzutów .

Nie był zasadny zarzut naruszenia art.410 k.p.k. .Zgodnie z jego podstawę wyroku stanowić może tylko całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej. Oznacza to, iż wydając wyrok Sąd musi opierać się na dowodach przeprowadzonych na rozprawie i to, że nie może on wydawać orzeczenia na podstawie jedynie części ujawnionego materiału dowodowego. Nie stanowi naruszenia art. 410 k.p.k. dokonanie takiej czy innej oceny dowodu przeprowadzonego lub ujawnionego na rozprawie (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2002 r., sygn. akt V KKN 34/01, LEX numer 53912). Z treści uzasadnienia wynika, że Sąd Okręgowy przeprowadził na rozprawie wszystkie wnioskowane przez strony dowody i oparł się na kompleksowym materiale dowodowym wydając orzeczenie w niniejszej sprawie. W żadnej mierze nie sposób przyjąć za skarżącym, iż Sąd I instancji w sposób wybiórczy wskazał elementy stanu faktycznego, które powinny być wzięte pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia ,a więc przyczyn , okoliczności pozbawienia wolności w jego poszczególnych fazach w zakresie sytuacji osobistej , zdrowotnej , rodzinnej , działań podejmowanych przez funkcjonariuszy publicznych wobec wnioskodawcy , opierając w tym zakresie przede wszystkim na zeznaniach wnioskodawcy i ego żony, którym dał w całości wiarę (k.165v) , o czym wprost przekonują rozważania z k.167v-168) .

Sąd Apelacyjny w zakresie podniesionych zarzutów nie znalazł podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie podniesienia kwoty zasądzonej tytułem uzupełniającego zadośćuczynienia z uwagi na nie spełnienie przez nie cechy „odpowiedniości „Jak przyjmuje się w orzecznictwie dotyczącym materii wysokości zadośćuczynienia należnego osobom, które były pozbawione wolności w okresie państwa komunistycznego oraz ewentualnego zwiększenia kwoty przez Sąd II instancji „ze względu na niewymierność krzywdy, określenie w konkretnym wypadku odpowiedniej sumy pozostawione zostało sądowi, który w tym zakresie dysponuje większą swobodą, niż przy ustalaniu szkody majątkowej i sumy potrzebnej do jej naprawienia, co sprawia, że korygowanie przez sąd wyższej instancji wysokości zasądzonego zadośćuczynienia uzasadnione jest jedynie wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie do doznanej krzywdy” (por. wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014r. III CSK 69/13 LEX nr 1463872) , nabierając przez to niepożądanego jedynie symbolicznego charakteru, nie odzwierciedlając zaś adekwatnie doznanej krzywdy (naruszając przez to funkcję kompensacyjną zadośćuczynienia). Analiza treści ustaleń i ocen Sądu I instancji co do okoliczności wyznaczających zdaniem tego Sądu rozmiar krzywdy wyrządzonej pozbawieniem wolności przekonuje Sąd Apelacyjny ,iż Sąd I instancji dokonując ich każdorazowo stosował kryteria strictly indywidualne, miał na uwadze nie tylko okres izolacji ale skutki jakie izolacja spowodowała dla dobrego imienia wnioskodawcy, jego pozycji w środowisku, uwzględniać negatywne przeżycia psychiczne, cierpienia fizyczne, czy też inne negatywne skutki dla zdrowia osoby poszkodowanej, wpływ na relacje rodzinne . „Zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wówczas, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia, tj. gdy sąd ten nie uwzględnił wszystkich okoliczności i czynników uzasadniających wyższe świadczenie albo niewłaściwie ocenił całokształt tych, należycie ustalonych i istotnych okoliczności przy czym w ramach kontroli instancyjnej nie jest możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego.” (wyrok SA w Szczecinie z 8.11.2018 r., II AKa 154/18, LEX nr 2668058).In concreto nie można stwierdzić, iż wypracowane przez judykaturę kryteria zostały naruszone i by na tym tle doszło do obrazy wskazanych w apelacji przepisów, czy też błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie ustalenia rozmiarów krzywdy Stąd też stawiane zarzuty należy uznać za nietrafione, w szczególności w odniesieniu do naruszenia reguł ustalania zadośćuczynienia za krzywdę, do jakich należy określenie jego wysokości na takim poziomie, aby przyznana kwota pełniła rzeczywistą funkcję kompensacyjną za doznane cierpienie.Nie sposób przyjąć, iż Sąd I instancji w sposób wybiórczy wskazał elementy stanu faktycznego, które powinny być wzięte pod uwagę przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, co w konsekwencji mogłoby prowadzić do zbagatelizowania rozmiaru krzywdy represjonowanego, czy też nie nadał właściwego znaczenia , danej relewantnej dla rozmiarów krzywdy , okoliczności . Sąd Okręgowy szczegółowo wskazał obszary doznanej krzywdy, a mianowicie odnoszące się zarówno do kwestii długości okresu pozbawienia wolności i warunków, a także skromnego i kiepskiej jakości wyżywienia, złych warunków sanitarnych i higienicznych, ograniczonych kontaktów z rodziną wymagającą z uwagi na stan zdrowia szczególnego wsparcia , życia w poczuciu krzywdy oraz strachu o bezpieczeństwo własne i bliskich.

Odmienne stanowisko apelującego co do wysokości należnego zadośćuczynienia za poszczególne pozbawienia wolności , to tylko jej subiektywna ocena tych samych okoliczności i dowodów, która nie zasługiwała na uwzględnienie, a stawiane zarzuty mają charakter jedynie polemiczny.

Wysokość zadośćuczynienia, nie jest rodzajem wynagrodzenia za działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie ma ono pełnić funkcji korzyści majątkowej, której kwota faktycznie wynagradzałaby poświęcenie osoby represjonowanej, jej niezłomną i honorową postawę. Oczywiście, osobom walczącym o wolny byt Państwa Polskiego należy się szacunek i wdzięczność ,a ich postawa i poświęcenie powinno zostać docenione. Jednakże zadośćuczynienie z tytułu doznanej krzywdy za pozbawienie wolności w związku z w/w działalnością winno być odpowiednie, odnoszące się do rzeczywiście doznaczonych krzywd i służyć ich skompensowaniu. Sąd Apelacyjny podziela przy tym , podobnie jak uczynił to Sąd I instancji , pogląd zgodnie z którym „, czym innym jest zadośćuczynienie przyznane określonej osobie za błędy, jakie ją dotknęły ze strony organów ścigania lub wymiaru sprawiedliwości w demokratycznym państwie prawnym, a czym innym rekompensowanie przez organy takiego państwa krzywd wyrządzonych określonej osobie przez jej represjonowanie w okresie PRL za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Niezasłużone krzywdy, które spotkały taką osobę, jako działającą ze szczytnych pobudek, uzasadniają bowiem co do zasady przyznanie jej wyższego zadośćuczynienia niż osobie, której przyznaje się je na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego” (por. wyrok Sądu Najwyższego z 4.11.2015 II KK 178/15). Represjonowany miał pełną świadomość tego ,iż wszczęto przeciwko niemu postępowanie karne i pozbawiono wolności za zachowania , które obiektywnie , bez wątpliwości cechowały się jednoznaczną , pozytywną oceną etyczną , miał więc prawo i pewnością odczuwał tą sytuacją za szczególnie krzywdzącą i ten element krzywdy został trafnie uwzględniony przy określaniu jej rozmiarów jako wyznaczających granicę „odpowiedniego zadośćuczynienia „ , .

Trafnie , określając wysokości uzupełniającego zadośćuczynienia , Sąd I instancji uwzględnił okoliczność , że w przeszłości Sąd Śląskiego Okręgu Wojskowego postanowieniem z dnia 31 sierpnia 1992 r., sygn. akt Żo -136/92 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 33753600 starych złotych tytułem zadośćuczynienia

i odszkodowania za oczywiście niesłuszne pozbawienie wolności , z czego kwota 20.000.000 zł stanowiła zadośćuczynienie, co wynika z pisemnego uzasadnienia tego postanowienia (k. 150-1151), trafnie ustalając ,iż odpowiadała ona wówczas równowartości około 8 przeciętnych , miesięcznych wynagrodzeń , co dla odzwierciedlenia zmiany wartości pieniądza w czasie , przy odwołaniu się do kryterium przeciętnego wynagrodzenia wskazanego przez Sąd I instancji , przy dopuszczalnym zaokrągleniu , doprowadziło do ustalenia ,iż wartość przyznanego w przeszłości wnioskodawcy zadośćuczynienia odpowiada 50000zł . Zwrócić należy uwagę ,iż wnioskodawca jest osobą dojrzałą, o bogatym doświadczeniu życiowym, którego jednoznaczna postawa w czasach komunistycznych nie pozostawia wątpliwości co do tego ,iż jasno i stanowczo formułuje on swoje stanowiska i oceny. W tym kontekście przypomnieć należy, iż postępowanie prowadzone w 1992 r. ,a więc wyraźnie bliższe okresów bezprawnego pozbawienia wolności wnioskodawcy, co pozwala na uprawniony wniosek o bliższym, intensywniejszym odczuwaniu poczuciu krzywdy z tym związanej, zostało zainicjowane wnioskiem wnioskodawcy występującego z profesjonalnym pełnomocnikiem , orzeczenie kończące to postępowanie nie zostało zaskarżone przez wnioskodawcę, zaś samo postępowanie oparte było o odpowiednie przepisy k.p.k. nie przewidujące jakichkolwiek limitów , zarówno co do zadośćuczynienia, jak też odszkodowanie ,innych niż rozmiar krzywdy i szkody majątkowej.

Jak wskazano zadośćuczynienie nie może mieć charakteru symbolicznego, ale powinno uwzględniać "indywidualne cechy człowieka, którego niesłusznie wolności (...) pozbawiono" (zob. pod. wyr. SA w Katowicach z 24 kwietnia 2007 r., II AKa 61/07, KZS 2007, Nr 7-8, poz. 129) - i to też uwzględnia, stanowiąc odpowiednią rekompensatę za całokształt cierpień fizycznych i psychicznych doznanych przez represjonowanego za jego działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Zadośćuczynienie krzywdzie polega na przyznaniu odpowiedniej sumy pieniężnej. Powinna ona mieć "charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, niebędącą jednak wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy" (por.m.in. post. SN z 12 sierpnia 2008 r., V KK 45/08, OSNwSK 2008, Nr 1, poz. 1638; wyr. SN z 2 lutego 2007 r., IV KK 444/06, Prok. i Pr. - wkł. 2007, Nr 10, poz. 18). W przekonaniu Sądu Apelacyjnego zasądzona łącznie , w obu postępowaniach , kwota 200000zł ma charakter kompensacyjny – wyrównawczy, suma zadośćuczynienia stanowi w koniecznym przybliżeniu około 29 krotność przeciętnego wynagrodzenia w czasie orzekania przez Sąd Odwoławczy (wysokość przeciętnego wynagrodzenia za II kwartał 2023r. – 7005,76) , pamiętając przy tym ,iż przeciętne miesięczne wynagrodzenie nie jest osiąganę przez większość społeczeństwa (o czym jednoznacznie przekonuje zestawienie tego wskaźnika z ze wskaźnikiem tzw. mediany zarobków, ostatnie dostępne dane za 2020.r – przeciętne wynagrodzenie 5748,24 , mediana 4702,86) , a więc równowartość 2,5 letniego wynagrodzenia , kwoty której zgromadzenie jako całości, uwzględniając konieczne comiesięczne wydatki na tzw. utrzymanie , leży w praktyce poza możliwościami całego życia zawodowego większości społeczeństwa ,przez co nie można uznać jej za symbolicznej i nie rekompensującej krzywdy oraz niespełniającej pozostałych wymogów określonych przez orzecznictwo.

W zakresie odszkodowania .

Okolicznością niekwestionowaną, bo wynikającą z treści samego wniosku jest to iż żądanie odszkodowania oparte jest o twierdzenie o zaistnieniu szkody majątkowej związanej z koniecznością poniesienia przez wnioskodawcę kosztów ustanowienia obrońców z wyboru w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu karnym, we wszystkich jego fazach, a więc postępowania przygotowawczego, przez sądem I instancji oraz sądem odwoławczym. Przypomnieć w tym miejscu należy, iż postępowanie oparte o tak zwaną ustawę lutową jest postępowaniem inicjowanym przez wniosek uprawnionego, który domagając się odszkodowania ,a więc naprawienia szkody majątkowej, w ramach ciężącego na stronie obowiązku wykazania dowodowego zasadności zgłoszonego roszczenia winien wykazać zaistnienie oraz na tyle jest to możliwe rozmiar szkody majątkowej , jak też powiązanie przyczynowo skutkowe z prowadzonym postępowaniu karnym. In concreto Sąd I instancji wobec braku przedłożenia przez wnioskodawcę dokumentów potwierdzających precyzyjnie wysokość wydatków poniesionych przez wnioskodawcę z tytułu ustanowienia obrońców rozstrzygnięcie o zasadności roszczeń żądania musiał oprzeć o informacje wynikające z zeznań wnioskodawcy oraz jego żony, siłą rzeczy po upływie tak wielu lat niebędących precyzyjnymi, zestawiając je z informacjami wynikającymi z niekwestionowanych zapisów zarchiwizowanych akt postępowania karnego, w formie elektronicznej. Pełnomocnik w apelacji zarzucając naruszenie prawa materialnego to jest art. 8 ust.1 i 4 ustawy lutowej

w żadnej mierze nie wskazuje w syntetycznym uzasadnieniu tego zarzutu na czym miałyby polegać naruszenie prawa materialnego biorąc pod uwagę , iż co do zasady ma ono postać bądź to błędnej wykładni danego przepisu , bądź też jego wadliwego zastosowania (subsumcji) w stosunku do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego. Odczytując zatem ten zarzut z perspektywy zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych zwrócić należy uwagę na to, iż pełnomocnik w apelacji ogranicza się do stwierdzeń „sytuacji gdy okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za zasądzeniem na rzecz wnioskodawcy odszkodowania w wyższej wysokości... Wskazać należy, że S. L. był zmuszony korzystać z pomocy prawnej dwóch adwokatów na każdym etapie postępowania, co wiązało się z uregulowaniem kosztów związanych z ich uczestnictwem w postępowaniu”. Oznacza to w kontekście precyzyjnych wskazań dokonanych przez Sąd I instancji w oparciu o zarchiwizowane akta postępowania karnego (k. 167) , iż apelujący ustaleniu Sądu I instancji wskazującego na niekwestionowaną treść pełnomocnictwa dla drugiego z obrońców (data tego pełnomocnictwa – 23 lutego 1982 r. w zestawieniu z datą wyroku Sądu I instancji – 14 stycznia 1982 r.) nie przedstawia żadnych argumentów wskazujących na wadliwość tego ustalenia , a jedynie arbitralnie twierząc iż z każdej z faz postępowania karnego wnioskodawca dysponował dwoma obrońcami i z tego tytułu poniósł „podwójne” koszty z tytułu wynagrodzenia. Przekonująco Sąd I instancji wskazał dlaczego, szacując wysokość poniesionej szkody, co było konieczne przy daleko idących ograniczeniach dowodowych, przyjął iż z tytułu wynagrodzenia wnioskodawca zapłacił obrońcy za postępowanie przygotowawcze i przed sądem I instancji wynagrodzenie w wysokości dwukrotności minimalnego wynagrodzenia przewidzianego w aktualnych przepisach, wskazanych przez ten Sąd, a regulujących wysokość opłat za czynności adwokackie, czemu apelujący nie przedstawia w istocie żadnych argumentów. Brak przyjęcia takiej dwukrotnej minimalnej wysokości w przypadku występowania przez obrońców w postępowaniu odwoławczym znajduje swoje uzasadnienie w fakcie , iż zarówno w aktualnych realiach prowadzonych postępowań karnych, a tym bardziej w realiach postępowań karnych prowadzonych w okresie stanu wojennego, zwłaszcza faktycznych, udział obrońcy w postępowaniu przygotowawczym i przed Sądem I instancji jest zdecydowanie bardziej praco i czasochłonny w relacji do udziału w postępowaniu odwoławczym, w którym całe zasady nie przeprowadza się czynności dowodowych, co bez wątpienia wpłynąć musiało na wysokość wynagrodzenia oczekiwanego i uzyskanego przez obrońców .

Z tych powodów zaskarżony wyrok utrzymano w mocy.

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego obciążono Skarb Państwa wydatkami związanymi z postępowaniem odwoławczym a więc ryczałtem za doręczenia , które to wydatki przy braku art.13 ustawy obciążałyby stronę – apelującego , który wniósł niezasadną w całości apelację .Jednocześnie brak było podstaw zdaniem Sądu Apelacyjnego , do przyjęcia że przepis ten mógł być podstawą do uwzględnienia zawartego w apelacji wniosku pełnomocnika wnioskodawczyni o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawczyni kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję, skoro apelacja wnioskodawcy okazała się w całości niezasadna. W tym przypadku reguły zwrotu kosztów procesu wyznacza art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 558 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a więc koszty ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu odwoławczym , w razie nie uwzględnienia w całości wniesionej apelacji ponosi strona , która spowodowała swoim , niezasadnym , środkiem odwoławczym, to postępowanie odwoławcze, w którym zdecydowała się na ustanowienie pełnomocnika („przegrała sprawę „).Tożsame względy ,a więc uwzględnienie wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie w części („wygranie sprawy” na etapie postępowania przed Sądem I instancji) uzasadniały przyznanie w zaskarżonym wyroku na rzecz wnioskodawcy poniesionych przez niego kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji .

SSA Bogusław Tocicki SSA Piotr Kaczmarek SSA Andrzej Szliwa